

บทความวิจัย

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นใน จังหวัดนครราชสีมา

APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE THE LEADERSHIP OF LOCAL POLITICIANS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

สัทยา ขาวหมื่นไวย^{1*}, สุมาลี บุญเรือง¹, วชิรินทร์ ชานศิลป์¹, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล²

Sappaya Khaomuenwai^{1*}, Sumalee Boonrueang¹, Vacharin Chansilp¹, Sawat Jirathitikarn²

*Corresponding Author E-mail: Somboonkh2500@gmail.com

Received May 27, 2026; Revised August 7, 2026; Accepted August 11, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา และ 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีดังนี้ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณทำโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.884 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากนั้นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติม ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 9 รูปหรือคน และการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกจำนวน 18 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1. ด้านการมีความยุติธรรม มุ่งความโปร่งใส 2. ด้านการตัดสินใจร่วมกันกับผู้ติดตามหรือประชาชน เน้นการมีส่วนร่วม 3. ด้านการสร้างความร่วมมือ มีการบูรณาการข้ามหน่วยงาน 4. ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ใช้ช่องทางหลากหลาย และ

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹ Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

² Department of Corrections

5. ด้านการเปิดกว้าง ปรับตัวสู่ระบบออนไลน์ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า การกล่อมเกลາทางการเมือง และหลักปาปนิกรรมส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 สามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 31.7 และ 22.4 ตามลำดับ 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า 1. จักขุมา การมีวิสัยทัศน์ มีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2. วิฐโร ทักษะในการทำงานที่ดี มีทักษะในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ และ 3. นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ มีการเข้าถึง และเป็นกันเอง

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักพุทธธรรม; ภาวะผู้นำ; นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

This mixed-methods research aims to: 1. examine local political leadership in Nakhon Ratchasima Province; 2. identify factors influencing this leadership; and 3. propose the application of Buddhist Dhamma principles to enhance local political leadership within the province. Quantitative data were gathered using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.884, administered to a sample size of 400 respondents. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Stepwise Multiple Regression Analysis. To enrich the study, qualitative insights were derived from focus group discussions with 9 key informants and in-depth interviews with 18 key informants.

Findings were as follows. 1. Local political leadership in Nakhon Ratchasima Province is characterized by five core dimensions: 1. Justice and Transparency: focusing on fairness and transparency; 2. Collaborative Decision-Making: emphasizing public and follower participation; 3) Synergistic Cooperation: integrating efforts across various agencies; 4. Inclusivity of Feedback: actively listening to stakeholders' perspectives through diverse channels; and 5) Digital Adaptability: openness to adapting to online systems. 2. Regarding the factors influencing local political leadership, political socialization and ethical principles significantly affect leadership outcomes at the statistical significance levels of 0.01 and 0.05, demonstrating a predictive power of 31.7% and 22.4%, respectively. 3. This study presents the application of Buddhist principles to promote leadership

qualities among local politicians. The findings indicate: 1. Chakkhuma (visionary, focusing on sustainable development), 2. Vithuro (skilled in work, managing various tasks), and 3. Nissayasampanno (good interpersonal skills, approachable and friendly).

Keywords: Application of Buddhist Principles; Leadership; Local Politicians

บทนำ

ในองค์กรหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐ หรือภาคเอกชน บุคคลสำคัญที่จะทำให้กลไกในระบบการบริหารขององค์กรใด ๆ คืบไปสู่จุดหมายที่ตั้งงาม ก็คือ “ผู้นำ” ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ รวมถึงการริเริ่มการวางแผน การบริการ กำกับการ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง, 2553) ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการบริหารองค์กร ผู้นำต้องมีทั้งศาสตร์และศิลปะในตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร ความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในตัวผู้นำช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและความเคารพจากสมาชิกในองค์กร ภาวะผู้นำจึงเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ (สุพานี สฤณภูวนิช, 2550)

ปัจจุบันเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมาต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการเนื่องจากภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นจากการกระจายอำนาจ ส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร เงินทุน และอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการแก้ไขปัญหาขององค์กรขึ้นอยู่กับผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกับพนักงาน นายกเทศมนตรีซึ่งได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้นำ จำเป็นต้องมีความรู้ อำนาจ และความเป็นผู้นำ โดยนายกเทศมนตรีได้รับเลือกจากประชาชนในเทศบาล ในกระบวนการเลือกตั้งมีผู้สมัครจากหลายอาชีพ และระดับการศึกษา ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล (จรรยา ศิวานนท์, 2548) เมื่อพิจารณาบริบทของภาวะผู้นำทางการเมือง และสภาพของสังคมไทยซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญ การบริหารงานสามารถดำเนินไปตามหลักการทฤษฎีการบริหารงานที่ผู้เชี่ยวชาญได้พัฒนาไว้ ในบางกรณีการบริหารงานอาจต้องปรับเปลี่ยนวิธีจากเดิมอาจนำไปสู่ปัญหาได้

แม้การบริหารเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมาต้องอาศัยภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรีเพื่อแก้ไขปัญหาภาระหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นจากการกระจายอำนาจแต่ผู้นำส่วนใหญ่มักขาดทักษะรอบด้าน และเผชิญความขัดแย้งเนื่องจากมาจากพื้นฐานอาชีพและระดับการศึกษาที่หลากหลาย อีกทั้ง การบริหารจัดการภาครัฐท้องถิ่นไทยในปัจจุบันยังคงพึ่งพาเพียงทฤษฎีการบริหารงานแบบตะวันตกเป็นหลักทำให้ขาดการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จะช่วยปรับปรุงความสามารถในการบริหารงาน และเพิ่มประสิทธิภาพได้ ซึ่งปรากฏในปาปนิคสูตร อังคุตตรนิกายปัญจนิบาตที่พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงลักษณะของนักบริหารไว้ 3 ประการ คือ 1. จักขุมา มีปัญญามองการณ์ไกล 2. วิจูโรจัดการธุระได้ดีมีความชำนาญเฉพาะด้าน 3. นิสสยสัมปันโน เป็นคนมนุษยสัมพันธ์ดี ผู้บริหารที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ซึ่งสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการนำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำท้องถิ่น และยกระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น จึงเป็นเหตุให้ผู้ทำวิจัยสนใจที่จะศึกษาการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาปรับใช้เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของประชากรในเขตเทศบาลแต่ละแห่งของจังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนศักยภาพของผู้นำท้องถิ่นในการปฏิบัติงาน และยกระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 177,178 คน

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มประชากรตามเขตเทศบาล 5 แห่งในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลเมืองปากช่อง เทศบาลเมืองสีคิ้ว เทศบาลเมืองปัก และเทศบาลเมืองบัวใหญ่ จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนประชากรของแต่ละพื้นที่ จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 400 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งปรากฏผลว่า ข้อคำถามมีค่า IOC ที่ 0.60 และ 0.80 อย่างละ 1 ข้อ ส่วนอีก 54 ข้อที่เหลือมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทั้งนี้ เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.884

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 18 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม และแบบออนไลน์ จำนวน 400 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษาศาสตรมหาวิทาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นแนวทางการสนทนา ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างอิสระตามแนวคิดของตนเอง การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูล และขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1. ด้านการมีความยุติธรรม มุ่งความโปร่งใส 2. ด้านการตัดสินใจร่วมกันกับผู้ติดตามหรือประชาชน เน้นการมีส่วนร่วม 3. ด้านการสร้างความร่วมมือ มีการบูรณาการข้ามหน่วยงาน 4. ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ใช้ช่องทางหลากหลาย และ 5. ด้านการเปิดกว้าง ปรับตัวสู่ระบบออนไลน์

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 การกล่อมเกลາทางการเมืองที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

การกล่อมเกลາทางการเมือง	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.153	0.129		24.395**	0.000
ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน (ID3)	0.116	0.036	0.227	3.276**	0.001
ด้านสื่อออนไลน์ (ID4)	0.090	0.037	0.173	2.457*	0.014
ด้านการศึกษา (ID2)	0.086	0.038	0.145	2.288*	0.023
ด้านครอบครัว (ID1)	0.064	0.026	0.114	2.240*	0.016

Multiple R = 0.466^d, R = 0.317, R² = 0.209, Std. Error = 0.266

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 และ 0.05 คือ ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน ด้านสื่อออนไลน์ ด้านการศึกษา และด้านครอบครัว ตามลำดับ แสดงว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองสามารถร่วมกันทำนาย ได้ร้อยละ 20.9

ตารางที่ 2 หลักปาปนิกรรม ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

หลักปาปนิกรรม	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.074	0.089		34.694**	0.000
จักขุมา มิวีสัยทัศน์ (DM 1)	0.244	0.023	0.473	10.174**	0.000

Multiple R = 0.473^a, R = 0.224, R² = 0.222, Std. Error = 0.264

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักปาปนิกรรม ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา 1 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 คือ จักขุมา มิวีสัยทัศน์ สามารถร่วมกันทำนาย ได้ร้อยละ 22.2

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1. จักขุมา การมีวิสัยทัศน์ มองเห็นปัญหาและโอกาสเพื่อนำเมืองสู่ศูนย์กลางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมยั่งยืน 2. วิรูโร ทักขะในการทำงานที่ดี การบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้เป็นจริง และ 3. นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ทำงานด้วยความยุติธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1. ด้านการมีความยุติธรรม มุ่งความโปร่งใส 2. ด้านการตัดสินใจร่วมกันกับผู้ติดตามหรือประชาชน เน้นการมีส่วนร่วม 3. ด้านการสร้างความร่วมมือ มีการบูรณาการข้ามหน่วยงาน 4. ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ใช้ช่องทางหลากหลาย และ 5. ด้านการเปิดกว้าง ปรับตัวสู่ระบบออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระภิกษุโณตสสนาโม และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1. จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย 1. ด้านความดีงาม 2. ด้านความถูกต้อง และ 3. ด้านความเหมาะสม ดำเนินการปฏิบัติงานตามกรอบจริยธรรมให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอนก ณ เชียงใหม่ และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อความคาดหวังของประชาชนในจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบการพัฒนาที่ส่งผล ได้แก่ ด้านความดีงาม ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านความเหมาะสม ปฏิบัติงานด้วยความเหมาะสมมีส่วนร่วมทางการเมือง และด้านความถูกต้อง ปฏิบัติตนตามกฎหมายแก้ปัญหาด้วยความโปร่งใสเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การกล่อมเกลາทางการเมืองส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 และ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกำพล ศรีโท และคณะ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า มีผลลัพธ์ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยจำแนกเป็น 2 ปัจจัยสำคัญ ดังนี้ 1. กระบวนการกล่อมเกลาทาง

การเมืองจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ สถาบันสื่อมวลชน สถาบันการศึกษาหรือโรงเรียน กลุ่มเพื่อน สถาบันทางการเมือง และสถาบันครอบครัว 2. หลักการบริหารนิยม 7 จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการรักษาสันติภาพขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ การพร้อมเพรียงกันประชุม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การตั้งใจสนับสนุนและปกป้องส่งเสริมคนดี การไม่ลุแก่อำนาจ ความอยากความเห็นแก่ตัว และด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรวรรณ ไชยะเขียว และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า สถาบันการศึกษา สถาบันสื่อมวลชน สถาบันครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสถาบันทางการเมือง โดยการกล่อมเกลาทางการเมืองส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์ ได้ร้อยละ 56.9

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ วิสัยทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับผู้นำโคราช คือ การผลักดันเมืองสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจสีเขียว และวัฒนธรรมที่ยั่งยืน หลักการสำคัญคือ จักขุมา และนิสสยสัมปโนผ่านการสร้างความโปร่งใสกระจายอำนาจ และความซื่อสัตย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิต กิ่งเกล้า และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักปาปนิคธรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามหลักปาปนิคธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจักขุมา วิสัยทัศน์ เป็นผู้ที่มีปัญญามองการณ์ไกล ด้านนิสสยสัมปโน ขอความร่วมมือจากผู้อื่นได้ด้วยดี มนุษยสัมพันธ์ดี น่าเชื่อถือ ขำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านวิรูโร จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีความชำนาญด้านเทคนิค และสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทม ปานพรม และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์นั้น สำหรับด้านการสร้างวิสัยทัศน์กำหนดไว้ว่าผู้นำที่ดีต้องสามารถจุดประกาย และเป็นแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกในองค์กร

มีองค์ความรู้ด้านการบริหาร ตลอดจนระบุเป้าหมายและเส้นทางอนาคตขององค์กรได้ ถัดมา คือ ด้านการสื่อสาร หรือเผยแพร่วิสัยทัศน์ ผู้นำต้องอาศัยทักษะการส่งสารเพื่อแสดงวิสัยทัศน์ อันยอดเยี่ยมต่อผู้ได้บังคับบัญชา และสุดท้ายในด้านการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ จะต้องครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวางกรอบความคิดในการดำเนินงาน โดยสะท้อนมาจากภาพลักษณ์ในอนาคตขององค์กรบนรากฐานของความเป็นจริง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งได้ทำการศึกษาจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา” สามารถอธิบายได้ว่า

มีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการใช้อยู่ปัญหาและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลซึ่งได้รับการเสริมพลังจากการศึกษาและข้อมูลที่ทันสมัยจากสื่อออนไลน์ มาสร้าง

ภาวะผู้นำในการเปิดกว้างต่อแนวคิดใหม่ ๆ ผู้นำที่มองการณ์ไกลจะมุ่งเน้นการพัฒนาเมืองโคราชให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจสีเขียว และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง โดยไม่ยึดติดกับผลประโยชน์ระยะสั้น วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนนี้ยังส่งผลให้เกิดความสำเร็จในด้านการสร้างความร่วมมือ

มีทักษะในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ เป็นการนำความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ระเบียบราชการ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้จากการศึกษา และประสบการณ์มาส่งเสริมภาวะผู้นำในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และด้านการตัดสินใจร่วมกันกับผู้ติดตาม หรือประชาชน ผู้นำที่มีทักษะการบริหารจะสามารถจัดการข้อมูล และข้อเสนอแนะจากกลุ่มเพื่อน และชุมชนมาแปลงสู่การปฏิบัติที่เห็นผลเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใส และกล้ากระจายอำนาจเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณ และทิศทางของบ้านเกิดตนเองอย่างเป็นระบบ

มีการเข้าถึงและเป็นกันเอง เป็นการอาศัยรากฐานจากสถาบันครอบครัวที่หล่อหลอมคุณธรรม จริยธรรม และความมีมนุษยสัมพันธ์ดี มาสร้างภาวะผู้นำในการมีความยุติธรรม และด้านการสร้างความร่วมมืออย่างแท้จริง การเป็นผู้นำที่ซื่อสัตย์ รักษาคำพูด และเข้าถึงง่าย จะช่วยสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นทั้งใน และนอกองค์กร ส่งผลให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงสวัสดิการ และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ความเป็นกันเองบนพื้นฐานของความจริงใจนี้เองที่เป็นกุญแจสำคัญในการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อก้าวข้ามความขัดแย้ง และพัฒนาเมืองด้วยความเป็นเอกภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ควรบรรจุหลักพุทธธรรมเข้าไปในแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม
2. การจัดทำคู่มือมาตรฐาน ควรจัดทำคู่มือจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและตัดสินใจเชิงบริหาร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านการพัฒนาจิตใจ และการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมให้แก่ นายก อบต. นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาท้องถิ่น
2. ตั้งศูนย์เครือข่ายธรรมาภิบาล สร้างพื้นที่หรือศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ นักการเมือง และผู้นำชุมชนได้ประชุมร่วมกันโดยใช้หลักอภิธานิธรรม 7 (เน้นการประชุม เนืองนิตย์)
3. ถอดบทเรียนพื้นที่ต้นแบบ คัดเลือก อบต. ในจังหวัดนครราชสีมาที่มีการบริหารงานโดดเด่นด้านคุณธรรม มาเป็นโมเดลต้นแบบในการศึกษา และขยายผลไปยังพื้นที่อื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่น ระหว่างพื้นที่เมือง (เช่น อบจ. หรือเทศบาลนคร) กับพื้นที่ชนบท (อบต.)
2. ศึกษาปัจจัยตัวแปรอื่น ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ร่วมส่งเสริมภาวะผู้นำ เช่น วัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นโคราช บทบาทของพระสงฆ์ในพื้นที่ หรือกระแสโซเชียลมีเดียกับการตรวจสอบทางจริยธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กำพล ศรีโท และคณะ. (2567). รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์*, 6(1), 17-32.
- จรรยา ศิวานนท์. (2548). *เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปัทสนุ ปานพรม และคณะ. (2566). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ ตามหลักพุทธยปานิสูตร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(6), 255-266.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีในการบริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภิกษุโณ ตสฺสนาโม และคณะ. (2565). การประยุกต์พุทธจริยธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(1), 134-146.

- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง. (2553). *ภาวะผู้นำให้บริการในองค์กร: แนวคิดหลักการ ทฤษฎี และงานวิจัย*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- สุจิต กิ่งเกล้า และคณะ. (2562). การบูรณาการหลักปาณิกธรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 2(2), 34-43.
- สุพานี สฤณวานิช. (2550). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัจฉราวรรณ ใจยะเขียว และคณะ. (2565). การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสาร มจรเพชรบุรีปริทรรศน์*, 5(2), 119-132.
- เอนก ณ เชียงใหม่ และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อความคาดหวังของประชาชนในจังหวัดชลบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(6), 212-225.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.